

Bernarda Mrak - Kosel

Kontrastivna analiza angleške zveze *noun-noun* s primeri iz tehničnega jezika

Povzetek

Samostalniške zloženke, v katerih je zadnji desni samostalnik jedro, samostalniki pred njim pa so njegovi kvalifikatorji, so značilne za germanske jezike. V slovenščini glede tega opazimo vrzel, saj so samostalniške zloženke redke. Članek skuša ugotoviti, katere so v slovenščini nadomestne strukture za to angleško zvezo. Na podlagi analize angleških besedil iz znanosti in tehnike, kjer so te zveze tako zelo pogoste, da jih lahko obravnavamo kot tipične za to funkcijsko besedilno zvrst, so predlagani prevodni vzorci za prevajanje v slovenščino. Posebna pozornost je posvečena temu, čemur pravimo »neobstoj« angleškega pridevnika, tj. dejstvu, da slovenski pridevnik v angleščini pogosto nima ustreznice v pridevniku, pač pa se uporablja v pridevniški vlogi kar samostalnik. Glede na to, da angleške zveze *noun-noun* lahko delimo na ustaljene zveze in prстонastajajoče zveze, skuša članek slovenskemu študentu dati tudi nekaj okvirnih napotkov glede tega, kdaj je raba teh zvez nujno potrebna, ker neraba kaže na nepoznavanje besedišča, kdaj pa je samo zaželeno zaradi večje slogovne ustreznosti dani funkcijski besedilni zvrsti.

Abstract

Noun compounds in which the final noun is the head noun and all the preceding nouns serve as qualifiers are a characteristic of Germanic languages. In Slovene, a kind of gap can be noted in this respect, as noun compounds are relatively rare. The paper tries to identify which structures in Slovene act as a counterpart to the English noun + noun combinations. Based on English-Slovene analysis of texts taken from the field of science and technology, where, due to their high frequency, these combinations are considered as an index of style, some models for translation into Slovene were suggested. Here special attention was paid to the so-called "non-existence" of the English adjective, i.e. the fact that many Slovene adjectives do not have their English equivalent in the adjective, but in the attributive noun. Considering the fact that English noun-noun combinations can be divided into fixed and unfixed combinations, the paper tries to draw some general guidelines to help the translator decide on their use. For two reasons:

- 1) sometimes their use is essential because it otherwise points to lack of knowledge of vocabulary
- 2) on other occasions they may be desirable for stylistic reasons.

Uvod

V primerjavi z angleščino v slovenščini samostalniške zloženke, kjer je zadnji samostalnik jedro, prvi pa samostalniški levi prilastek, niso pogoste. Gre samo za razmeroma ustalje-

ne zloženke, npr. *strojogradnja, železoizdelki*, le malo pa je opaziti novih primerov, tako da lahko rečemo, da je besedotvorni postopek zlaganja samostalnikov v zloženke v slovenščini manj živ in pogost kot v drugih jezi-

kih (Toporišič 1984:123). Največ zloženek tega tipa ima medpono (glej Vidovič Muha 1988a:156) med prvim in drugim delom. Medponi sta predvsem **-o-** in **-e-**, ki izražata sklonskopomensko razmerje, npr. *kovin-o-plastika* – plastika s kovino, *stroj-e-slovje* – slovje (nauk) o strojih. Očitno prav nasprotno pa je stanje glede tega v angleščini, predvsem pa v angleškem tehničnem in znanstvenem jeziku, saj je tam zlaganje dveh ali kar nizanje več samostalnikov povsem naraven in spontan proces, npr. *product design, laboratory equipment, anti-lock disc brakes, shop-floor data collection system*.

Kako pogoste so te zveze v angleščini in še prav posebej v funkcijski besedilni zvrsti, ki se imenuje Technical English (tehnični jezik), poročajo številni poznavalci te funkcijske besedilne zvrsti (Bartolić 1978:230, Baer 1983:368, Trimble 1985:135, Young 1989:23). O pogostosti tovrstnih zvez v angleškem tehničnem jeziku verjetno največ pove analiza Salagerjeve (1984). Ta je primerjala dvajset vzorčnih besedil, dolgih 2000 besed, v *General English* (praktičnem sporazumevalnem jeziku), *Medical English* (jeziku medicinske stroke) in *Technical English* (tehničnem jeziku). Njena raziskava je pokazala, da je pogostost zvez z atributivno rabo samostalnika največja v tehničnem jeziku (15,37 %), manjša v jeziku medicinske stroke (9,79 %) in najmanjša v praktičnem sporazumevalnem jeziku (0,87 %).

Ker je torej pri samostalniških zvezah tega tipa velika razlika med angleščino in slovenščino, bomo v članku skušali ugotoviti, katere so v slovenščini nadomestne strukture za to angleško zvezo oziroma katere prevodne vzorce je mogoče postaviti. Opozorili bomo tudi na problem »neobstoja« angleškega pridevnika, ki postane še posebej pomemben pri prevajanju ali enkodiranju. Kot pomoč pri odločanju za rabo angleške zveze *noun-noun* si bomo ogledali dve različni situaciji: 1) upora-

bo teh zvez zaradi bolj strnjene izražanja, angl. *short form reference*, in 2) nujnost uporabe teh zvez, ker so ustaljene večbesedne leksikalne enote, angl. *multi-word lexical units*.

Nadomestne strukture v slovenščini

Iskanje slovenskih nadomestnih struktur oziroma prevodnih vzorcev za angleško zvezo *noun-noun* je temeljilo na prevodu dvajsetih krajših besedil, vzetih iz strokovnih revij strojniške stroke. Prevedenih je bilo 300 angleških zvez tega tipa. Ker pa ni mogoče najti avtentičnega besedila, ki bi vsebovalo samo preproste zveze dveh samostalnikov, so bili v analizo vključeni tudi vsi samostalniški nizi več samostalnikov, kar je povečalo število prevedenih zvez med samo dvema samostalnikoma na 450 /Mrak - Kosel 1994/. Tako so bile v analizo vključene zveze samo dveh samostalnikov, npr. *fusion energy, steam generation, response time*, pa tudi nizi več samostalnikov, včasih tudi v kombinaciji s pridevnikom ali ustaljeno predložno zvezo, npr. *state-of-the-art kitchen appliances, heavy-duty conveyor system, high-precision, hot-chamber magnesium die casting*.

Pri iskanju slovenskih ustreznice za angleško zvezo *noun-noun* je splošno koristno in najbolj zanesljivo, da prevod naslonimo na angleško parafrazo. Tako pri prevajanju v prvem koraku najprej tvorimo parafrazo angleške zveze in včasih se šele iz sintaktične strukture, uporabljene v parafrazi, razkrije pravi pomen, npr. *a steel tube = a tube made of steel*, sl. *jeklena cev*; *a water tube = a tube that carries water*, sl. *vodovodna cev*, *a test tube = a tube which is used for tests*, sl. *epruveta*. Iz primera vidimo, da je pomensko razmerje med samostalnikoma lahko zelo različno in da je prevod včasih odvisen tudi od ustaljene rabe, npr. pri *test tube* = sl. *epruveta*. Čeprav je res, da posamezno angleško zvezo lahko parafraziramo na več načinov, npr. *fusion energy = energy of fusion*, or *energy re-*

leased in fusion, je kljub temu skladenjska struktura, uporabljena v angleški parafrazi, tista, ki razkrije pomensko razmerje in je edina zanesljiva podlaga za dober prevod.

V prevodni analizi so bili ugotovljeni podobni prevodni vzorci, kakor jih navaja Klinar /1996:213/, ko govori o angleških zloženkah na splošno, torej tudi izpridevniških in izglagolskih, vendar s to razliko, da številčnostistično analiza ni pokazala možnosti, da bi bil kot prevodni vzorec upoštevan tudi prevod s slovensko zloženko. V celotni prevodni analizi je bila ena sama angleška zloženka prevedljiva v slovenščino s samostalniško zloženko. To je bila *headlamp* (= lamp, one of a pair, fixed at the head of a vehicle), sl. *žaromet*, pa tudi tej veliko Slovencev raje reče *prednja luč*. Ker je eden od namenov članka poročati o tem, katere nadomestne strukture je empirično pokazala konkretna analiza besedil iz dane funkcijske zvrsti, je bila torej slovenska zloženka kot prevodni vzorec izpuščena. Oglejmo si, kateri so bili prevodni vzorci, ki so bili določeni na podlagi pogostosti pojavljanja.

Prevodni vzorci za prevajanje angleške zveze *noun-noun* v slovenščino

1. pridevnik + samostalnik

haulage vehicle (vehicle that is used for haulage) = sl. vlečno vozilo

safety features (features of safety) = sl. varnostne odlike

wear resistance (resistance to wear) = sl. obrabna odpornost

Prevod angleškega atributivnega samostalnika z levim pridevniškim prilastkom je bil najpogostejši, takih prevodov je bilo 38 %, tj. več od prevodov z desnim prilastkom v obliki roditeljskega; ti so bili po številnosti na drugem mestu, 29 % (glej naslednji vzorec).

2. samostalnik + roditelj

fuel efficiency (efficiency of fuel) = sl. izkoristek goriva

error notification (activities undertaken to notify errors) = sl. sporočanje napak

compressor plant (a plant producing compressors) = sl. tovarna kompresorjev

3. samostalnik + predložna zveza

turbine entry (entry into a turbine) = sl. vhod v turbino

market leader (leader on the market) = sl. vodilni (izdelovalec) na trgu

impact protection (protection against impact) = sl. zaščita pred udarci

Prevodov angleškega atributivno rabljenega samostalnika s predložno zvezo na desni je bilo 22 %.

4. enobesedno s samostalniško izpeljanko

fog lights (lights that give a strong beam of light to help driving during fog) = sl. meglenke

chain saw (a portable saw with an endless chain) = sl. motorka

off-the-road vehicle (vehicle specially designed for travelling over rough and steep ground) = sl. terenec

Odstotno so te slovenske ustreznice zavzele majhen delež, le 5 %, vendar so kontrastivno gledano prav te najzanimivejše.¹

¹ Preostalih 6 % so zajemali prevodi s prilastkovim odvisnikom ali pa celo prevod z glagolsko zvezo.

Pripombe k prevodnim vzorcem

Načeloma lahko rečemo, da je prevodna analiza potrdila naša pričakovanja. Glavni prevodni vzorci so tudi primerljivi s tem, kar omenja Vidovič - Muha (1988b:188) v svoji protistavni obravnavi skladenjske tipologije slovenskih zloženek ob naslonitvi na nemščino. Tudi ona za nemške samostalniške zloženke ugotavlja, da pogosto postanejo v slovenščini samostalniške besedne zveze z levim (pridevniškim), pa tudi desnim (nepridevniškim) prilastkom, kakršni sta naši slovenski ustreznici samostalnik + rodilnik in samostalnik + predložna zveza.

a) prevodni vzorec:

pridevnik + samostalnik

Pri prevodu z zvezo *pridevnik + samostalnik* je opaziti, da v primerjavi z rodilnikom pridevnik velja uporabiti kot ustreznico predvsem takrat, kadar je primerno poudariti **vrstnost ali občnost**. Tudi pri tem nam je v oporo angleška parafraza, ki to izrazi glede na sobesedilo. Tako lahko, na primer, naslednje angleške zveze *noun-noun*, odvisno od sobesedila, parafraziramo na dva načina, od parafraze pa je odvisen slovenski prevod:

response time (time necessary for response in general) = *sl.* odzivni čas

response time (time necessary for a particular response) = *sl.* čas odziva

strength levels (generally accepted levels of strength) = *sl.* trdnostne stopnje

strength levels (particular levels of strength of a particular body) = *sl.* stopnje trdnosti

Enako velja, kadar pridevniško ustreznico za atributivno rabljen angleški samostalnik primerjamo z ustreznico v obliki predložne zveze na desni, npr.:

room air-conditioners (devices typically designed to condition air in rooms) = *sl.* sobne klimatske naprave

room air-conditioners (air-conditioners in particular rooms of a particular building) = *sl.* klimatske naprave v sobah

Pri prevajanju angleškega atributivno rabljenega samostalnika s pridevniško ustreznico mora prevajalec pozornost usmeriti tudi v to, ali je zveza ustaljena. Če je ustaljena in označuje jedro z določenimi, vserazpoznavnimi lastnostmi, mora prevajalec paziti na to, da prevod v slovenščini zahteva **določno obliko pridevnika**. Za zgled si oglejmo:

safety belt (a belt attached to a seat in a car, airplane, specially designed to assure safety) = *sl.* varnostni pas, * varnosten pas

liquid flow (flow typical of a liquid) = *sl.* kapljevinski tok, * kapljevina tok

machine-tool (a power driven machine used for cutting metals) = *sl.* obdelovalni stroj, * obdelovalen stroj

b) prevodni vzorec:

samostalniška izpeljanka

Čeprav maloštevilni, je od vseh prej omenjenih prevodnih vzorcev za slovenskega prevajalca nedvomno najzanimivejši in hkrati najzahtevnejši prevod s samostalniško izpeljanko, kjer pride do pomenske zgostitve dveh angleških samostalnikov v eno samo besedo. Tu se v celoti pokaže, kako različni sta slovenščina in angleščina glede »stopnje semantične kondenzacije«. Kakor drugi slovanski jeziki je slovenščina z izpeljavo zmožna strniti pomen, ki je v angleščini ali nemščini zajet v dveh besedah, v eno samo besedo. Razlike v »stopnji semantične kondenzacije« med slovanskimi in neslovanskimi jeziki ugotavlja že Isačenko (1958), ko primerja npr. francoščino, za katero je značilen opis, nemščino, za katero so značilne zloženke, in češčino z

velikimi možnostmi pomenskega zgoščanja s tvorjenjem izpeljank.

Podobno kakor češčina je tudi slovenščina pri tvorjenju novih besed z izpeljevanjem izredno produktivna. Pomen, zajet v skladenjski zvezi med dvema angleškima samostalnikom, slovenščina zgosti v eno samo besedo z ustrežno končnico. Kar zadeva končnice **-ec, -ik, -ilka, -ina, -ica, -ost, -šče** itn., je pomembno, da je prevajalec dobro seznanjen s pomenskimi odtenki, ki naj bi jih posamezne končnice izražale.

Prevod s samostalniško izpeljanko pride v poštev pri ustaljenih zvezah, ki so pravzaprav večbesedne leksikalne enote, angl. *multi-word lexical units*. Vendar glede leksikalizacije lahko razlikujemo dve stopnji.

Leksikalizacija je lahko povsem končan postopek, pri katerem se je tudi slovenska ustreznica že dodobra ustalila:

fibre board (a board made of pressed fibres of wood) – *sl.* iverka

test rig (a rig, i.e. a large structure, specially installed for testing) – *sl.* preskuševališče

chair lift (a lift with a line of chairs suspended from a power-driven, endless cable) – *sl.* seženičnica

sheet metal (metal made into thin sheets) – *sl.* pločevina

boiler plant (a plant where boilers are laid out) – *sl.* kotlovnica

Postopek leksikalizacije poteka. Slovenščina šele uveljavlja ustreznico, ki se bo sčasoma ustalila. Možno je tudi, da je slovenskih ustreznice več.

motor home (a large vehicle with beds, a kitchen, toilet etc built into it) – *sl.* bivalnik, tudi: avtodom

shock absorber (a device for absorbing shock) – *sl.* blažilka, tudi: amortizer

storage tank (a tank for storage) – *sl.* hranilnik, tudi: rezervoar

data sheet (a sheet containing data) – *sl.* podatkovnik

parts-feeder (a device feeding parts into a machine) – *sl.* dodajalnik, strežnik

notebook computer (computer having the size of a notebook) – *sl.* notesnik

V drugem primeru je vloga prevajalca izredno pomembna. Gre za ustvarjalno tvorjenje nove slovenske samostalniške izpeljanke, ki naj bi kar najbolje ujela pomen angleške zveze dveh besed. Zelo pomembno je, da prevajalec skuša najti slovensko izpeljanko, ki bi zgostila pomen teh dveh besed v eni besedi z ustrežno končnico, in da je dovolj samozavesten, da jo uvede v rabo. Tu velja biti pogumen, saj leksikalizacija v tehničnem jeziku poteka razmeroma hitro. Pri tem ima veliko vlogo to, da znanstveni in tehnični jezik ne dovoljujeta uporabe sopomenk in se tako novi izrazi hitro ustalijo. Zgodi se, da kakšen nov izraz za poimenovanje česa novega kar takoj postane slovarska enota.

Prevajanje s tvorjenjem izpeljank je izredno dragoceno za slovenskega prevajalca, ker prispeva k zgoščenemu izražanju, kakršno je sicer značilno za angleško zvezo *noun-noun*. S tem lahko ohranimo enak način strnjene podajanja informacij kakor v angleški povedi. Hkrati iskanje te prevodne ustreznice pomeni ohranjanje značilnosti slovenskega jezika in izrabo njegovega besedotvornega potenciala.

»Neobstoj« angleškega pridevnika

Glede na to, da je prevodna analiza pokazala, da je bila med slovenskimi ustreznici za angleško zvezo *noun-noun* najpogostejša prav zveza *pridevnik + samostalnik*, npr.: *concrete apron* *sl.* betonska ploščad, *quality product* *sl.* kakovosten izdelek, *end user* *sl.* končni uporabnik, se seveda nujno porodi protistavno vprašanje v nasprotni smeri: kje so angleški pridevniki?

Veliko slovenskih zvez *pridevnik + samostalnik*, ki pri enkodiranju dajo zvezo *noun-noun*, nas privede do sklepa, da v angleščini nekaterih pridevniških besed čisto preprosto

ni. To, da angleščina zelo pogosto in spontano uporablja samostalnik v vlogi pridevnika, je seveda splošno znano. V angleških slovnica in drugih jezikoslovnih priročnikih je ta pojav opisan večinoma pod oznakami, kot so »nouns-as-adjectives«, »adjectival nouns«, »premodification by noun« ali »attributive noun use« (Quirk et al. 1985:sec.17.104, Young 1989:23, Booth 1993:9, Swan 1995:sec.379, 382). Lewis (1994:124) ugotavlja, da so med vsemi različnimi angleškimi samostalniškimi zvezami (*adjective-noun*, *noun-noun*, *verb-noun*, *noun-verb*, *verb-adjective noun*) najmočnejše zastopane prav zveze *noun-noun* in da, navkljub našemu pričakovanju, to niso zveze *adjective-noun*. Čeprav je ta značilnost angleščine splošno znana, jo moramo še prav posebej poudariti slovenskim učencem angleščine, ker se ti, izhajajoč iz materinščine, nagibajo k rabi zveze *adjective-noun*. Pri slovenskem učencu moramo razviti zavest, da angleščina pogosto uporablja samostalnik tam, kjer bi v slovenščini stal pridevnik, in da včasih v angleščini pridevnika, ki bi ustrezal pomenu slovenskega pridevnika, čisto preprosto ni – ne obstaja. Bolj celovita obravnava problema prevajanja slovenske zveze pridevnik + samostalnik po-kaže, da lahko razlikujemo tri različne situacije (prim. Križaj 1996:82).

1. Pomensko ustreznega pridevnika v angleščini ni

SL	ANGL
<i>pridevnik + samostalnik</i>	<i>noun + noun</i>
laboratorijska oprema	laboratory equipment
raziskovalni projekt	research project
tlačna sila	pressure force
gumarska industrija	tire industry
Hubblev teleskop	Hubble telescope

Teh primerov bi lahko navedli še veliko. Vidi-mo, da je angleški samostalnik neverjetno fleksibilen in z lahkoto prehaja v vlogo različnih pridevnikov. Zgodovinske vzroke za to je morda treba iskati tudi v izgubi sklonskih končnic angleškega samostalnika. S tem ko je angleški samostalnik izgubil sklonske končnice, je njegova nevtralna oblika funkcijsko lažje prehajala v druge besedne vrste.

2. V rabi sta pridevnik in tudi atributivni samostalnik

SL	ANGL	
<i>pridevnik + samostalnik</i>	<i>noun-noun</i>	<i>adj-noun</i>
gravitacijska konstanta	gravitation constant	gravitational constant
geometrijski parametri	geometry parameters	geometrical parameters
okoljske spremembe	environment changes	environmental changes
torna sila	friction force	frictional force

Med rabo angleške zveze *noun-noun* in zveze *adjective-noun* ni posebnih pomenskih razlik. Raba pač niha med enim in drugim.

3. Angleški pridevnik in atributivno rabljeni samostalnik imata različen pomen

Najpogostejše navajan primer v angleških slovnica in jezikoslovnih priročnikih je tisti splošno znani *history book*, *historic event*, *historical links*. Vendar je treba omeniti, da je dvojic s pomenskimi razlikami med angleškim atributivno rabljenim samostalnikom in pridevnikom kar precej, v praktičnem sporazumevalnem jeziku, pa tudi v funkcijskih zvrsteh. Za zgled si jih nekaj oglejmo:

noun-noun

safety system – sl. varnostni sistem
 energy consumption – sl. energijska poraba
 time constant – sl. časovna konstanta
 response time – sl. odzivni čas

electricity supply – sl. preskrba z elektriko
 tudi: električna preskrba

adj-noun

safe system – sl. varen sistem
 energetic supporter – sl. vnet podpornik
 timely arrival – sl. pravočasen prihod
 responsive steering (reacting easily and readily) – sl. hitroodzivno / občutljivo krmilje
 electric drive – sl. električni pogon
 electrical engineer – sl. elektroinženir

V teh zadnjih primerih je angleški pridevnik leksikalno omejen in ima specifičnejši pomen. Zato je prevajalec tu pred najtežjo nalogo, ki terjajo njegovo poznavanje kontrastivnih razlik in leksikalno niansiranih pomenov nekaterih angleških pridevnikov.

Prostonastajajoče in ustaljene zveze

Pri rabi angleške zveze *noun-noun* moramo upoštevati tudi merilo razlikovanja med prostonastajajočimi in ustaljenimi zvezami. To merilo je lahko v oporo kot glavna smernica pri odločanju, ali je nujno rabiti zvezo *noun-noun* ali ne. V angleškem jezikoslovju v zadnjem času posvečajo veliko pozornost temu, kako se besede vežejo v besedne zveze in kako močne so kohezijske vezi med besedami (Benson et al. 1986:152–53, Kram 1990:154, Gabrovšek 1991:106–107, Bahns 1993:57). Pri zvezah tipa *noun-noun* je tako mogoče razlikovati med: **1) ustaljenimi zvezami**, kamor spadajo ustaljene zloženke, angl. *fused compounds*, npr. *database*, *shop-floor*; in kolokacije, angl. *collocations*, npr. *customer service*, *research paper*; **in 2) prostonastajajočimi zvezami**, angl. *free combinations*, npr.: *glass insulator*, *response analysis*, *tyre manufacturers*. Prostonastajajoče zveze nastajajo spontano, pač zato, ker ni pridevnika, ali kot oblika zgoščenega izražanja.

Pri enkodiranju je izredno pomembno, da tako zelo obvladamo področje prevajanja, da spoznamo zvezo za ustaljeno ali pa vsaj zaslutimo, da bi utegnili biti, in jo potem preverimo. Prevajalec se mora zavedati, da je ustalje-

na zveza večbesedna leksikalna enota, angl. *multi-word lexical unit*, ki je poimenovanje za stvar. Huckin in Olson (1991:584) v svoji knjigi *Technical Writing and Professional Communication* povsem jasno prikažeta, da imajo nekatere samostalniške zloženke vlogo **poimenovanja** stvari, angl. *naming function*, druge pa so uporabljane le kot primerno jezikovno sredstvo za **strnitev ali kratko ponovitev**, angl. *short-form reference or repetition*.

Prevajalec mora torej pri svojem delu z veliko znanja in posluha sproti presoji, ali gre za ustaljeno večbesedno poimenovanje za kako stvar ali bo angleško zvezo *noun-noun* uporabil kot krajšo, zgoščevalno obliko.

Za zgled si oglejmo odlomek iz angleškega reklamnega besedila, ki opisuje prednosti avtomobilske znamke Bonneville:

... Features aimed at potential *import-car buyers* include integrated ground effects in a monochromatic *paint scheme*, *headlamp washers*, and designed-in *fog lights*. *Polymer composite front fenders* resist rust as well as minor dents and dings. *Rust resistance* is provided by two-side galvanized steel. ... Designing flush exterior surfaces, including *side windows* and *door handles*, not only updated the appearance, but reduced *drag and wind noise*. The *base model SE* maintains *fuel economy* at 27 mpg highway, best for a *full-size sedan*. A *driver-side airbag* is standard on all *Bonnevilles*, with a *passenger-side airbag* optional. ...

Vir: *Machine Design*, avgust 1991, str. 17

V tem kratkem odlomku je cela vrsta angleških zvez tipa *noun-noun*. Nekatere od njih so preprosto večbesedna poimenovanja za znane ali na novo uvedene stvari, npr. *paint scheme*, *headlamp washer*, *fog light*, *polymer composite*, *rust resistance*, *door handle*, *full-size sedan*, *airbag*. Spet druge so priložnostne zveze, ki so nastale predvsem iz želje po zgoščenem izražanju, npr. *import-car buyers*, *ground effects*, ... *composite front fenders*, *drag and wind noise*, *driver-side airbag*. Seveda se je včasih težko odločiti, ali je zveza ustaljena ali prosta, npr. *side windows*, *fuel economy*. Včasih gre za vmesno stanje med ustaljenim večbesednim poimenovanjem kake stvari in kratko zgoščeno obliko izražanja.

Zveza dveh in več samostalnikov je nasploh izredno primerno sredstvo za kratko strnjeno izražanje ali kratko ponovitev že prej povedanih podatkov ali, kakor omenjata Huckin in Olson, »they can be used as types of short-form reference« (1991:583). Oglejmo si nekaj zgledov.

Primer 1:

We select the best toolholder-insert couples on the basis of the *examination* of the *rules*. The *rules examination* helps us decide on the optimum solution.

Primer 2:

The implementation of a *policy* for *replacing tools* requires the knowledge of the function of probability density that characterizes their stochastic nature for the specific cutting process. A dynamic *tool replacement policy* consists of ...

Sklepne ugotovitve

Iz tega razpravljanja o angleških zvezah *noun-noun* in njihovih ustreznih v slovenščini lahko povzamemo, da gre v resnici za zelo obsežno kontrastivno temo, saj angleški levi samostalniški modifikator v slovenščini to zelo malokrat ostane. Kakršni koli

so že jezikovnozgodovinski vzroki za to, očitno je, da angleščina in slovenščina pri tem v obilici pokažeta svoji različni naravi. Prva, germanski jezik, ima te zveze za sebi lastne in za naravne, druga jih praktično ne pozna in izraža ustrezna pomenska razmerja v zvezi z levimi pridevniškimi, pa tudi desnimi nepridevniškimi modifikatorji in z izpeljavo. Pomembno za prevajalca je, da se tega neprestano zaveda in skuša izraziti pomenska razmerja na način, ki je vsakemu od teh dveh jezikov lasten in zanj naraven.

Iz pričujoče kontrastivne analize lahko povzamemo še tole.

1. Prevodni vzorci, ki smo jih ugotovili pri dekodiranju, so hkrati uporabni tudi pri enkodiranju. Izhajajoč iz slovenščine, bo prevajalec predvsem pazljiv pri tehle zvezah:

levi **pridevniški modifikator** + **samostalnik**: masovna proizvodnja – high volume production

samostalnik + desni **nepridevniški modifikator**:

center za raziskave – research centre; odkrivanje napak – error detection

samostalniška izpeljanka (nova tvorjenka) – potekajoča ali končana leksikalizacija: *platišče* – wheel rim; *tokovnica* – streamline

2. Pri odločanju za rabo zveze *noun-noun* je pomembno, da se zavedamo, da je raba te zveze bistvena:

kadar v angleščini ni ustreznega pridevnika: *home appliances* – gospodinjski pripomočki

kadar gre za večbesedno poimenovanje kake stvari: *odpadne vode* – waste water; *čistilna naprava* – waste water treatment plant

3. S stališča slogovno ustrežnejšega podajanja pa je raba teh zvez priporočljiva kot oblika zgoščenega predstavljanja informacij, ki prispeva k boljši koheziji besedila.

Viri

- Baer, M. D. (1983). Adjectives, Nouns and Hyphens. *Science*, Vol 222, pp. 368
- Bahns, J. (1993). Lexical Collocations: A Contrastive View. *ELT Journal*, Vol 47/1, January 1993, pp. 56–63
- Bartolić, L. (1978). Nominal Compounds in Technical English. In M. Todd-Trimble, L. Trimble and K. Drobnic (eds.) *English for Specific Purposes: Science and Technology*, Corvallis, Oregon: English Language Institute, Oregon State University, pp. 229–243
- Benson, M., Benson, E., & Ilson, R. (1986). *Lexicographic Description of English*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 252–253
- Booth, V. (1993). *Communicating in Science*, 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press
- Gabrovšek, D. (1991). Leksikološki in leksikografski vidiki nekaterih besednih zvez: 'dajanje predlogov' in sorodne zadeve v slovenščini in angleščini. V: *Vestnik*, 1/2, Vol XXV, Društvo za tuje jezike in književnosti, Ljubljana: Filozofska fakulteta, str. 105–135
- Huckin, T. N., & Olsen, L. A. (1991, 2nd ed.). *Technical Writing and Professional Communication. For Nonnative Speakers of English*. New York: McGraw-Hill Int., pp. 579–586
- Isačenko, A. V. (1958). K voprosu o strukturnoj tipologiji slovarnogo sostava slavjanskikh jazykov. V: *Slavia*, Nr. 26, str. 334–352
- Klinar, S. (1996). Zloženke. V: Klinar, S. (ured.) *Prispevki k tehniki prevajanja iz slovenščine v angleščino*. Radovljica: Didakta, str. 213–233
- Križaj, S. (1996). Nouns in the Attributive Position (Unfixed Combinations). V: Klinar, S. (ured.) *Prispevki k tehniki prevajanja iz slovenščine v angleščino*. Radovljica: Didakta, str. 81–86
- Kvam, A. M. (1990). Three-Part Noun Combinations in English: Composition – Meaning – Stress. *English Studies – A Journal of English Language and Literature*, Vol 71, No. 2, April 1990, pp. 152–161
- Lewis, M. (1993). *The Lexical Approach*, Horvath: Language Teaching Publications, p. vi, pp. 115–132
- Mrak - Kosel, B. (1995). Kontrastivna analiza angleškega samostalnika v vlogi levega prilastka v znanstveno-tehničnih besedilih. Ljubljana: Filozofska fakulteta: magistrska naloga
- Quirk, R., et al. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*, Harlow, Essex: Longman Group
- Salager, F. (1984). Compound Nominal Phrases in Scientific-Technical Literature: Proportion and Rationale. In A. K. Pugh & J. M. Ulijn (ed.) *Reading for Professional Purposes: Studies and Practices in Native and Foreign Languages*, London: Heinemann, pp. 136–145
- Swan, M. (1995). *Practical English Usage*, 2nd ed. Oxford: Oxford University Press. sec. 379, 382
- Toporišič, J. (1984). *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja
- Trimble, L. (1985). *English for Science and Technology*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 130–135
- Vidovič - Muha, A. (1988a). *Slovensko skladnijsko besedotvorje ob primerih zloženek*. Ljubljana: Partizanska knjiga
- Vidovič - Muha, A. (1988b). Skladnijska tipologija zloženek slovenskega knjižnega jezika. (Ob kontrastivni naslonitvi na nemške zloženke). *Slavistična revija*, let. 36, št. 2, str. 181–193
- Young, M. (1989). *The Technical Writer's Handbook*, Mill Valley, CA: University Science Books, pp. 23